

Володимир Євгенович Шедяков

КОНКУРЕНЦІЯ СМИСЛІВ І ПРОТИСТОЯННЯ СТРАТЕГІЙ СОЦІАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Постановка проблеми і зв'язок її з важливими науковими завданнями

Результати міжнародної конкуренції, умови життя та розвитку задаються не потенціалом, а його використанням і визначаються не стільки військово-політичним або економічним протистоянням, скільки умінням відстояти прогресивні форми своїх ціннісних ієрархій і смислових пріоритетів, відтак – забезпечити розвиток продуктивних сил власної соціально-інформаційної системи. Ідеологія конкурентного виграшу базується на здатності нав'язати власні координати прогресу на рівні ойкумени, отже на сьогодні – в глобальному масштабі. Нарешті, як відомо, “немає історичного призначення – немає народу (так само як і немає нації, якщо немає проекту Модерн” [1, с. 6, див., також, 2–3]. Отже вміння ефективно захистити власні цивілізаційно-культурні ієрархії смислів в процесі трансформації суспільства об'єктивно є одним з пріоритетів розвитку [4–5]. Причому постановка цього завдання в гіперконкурентному світі стає такою жорсткою, що автори роблять висновок про необхідність “гуманітарного” або “креативного” “спецназу” (риси: швидке реагування, жорсткість відповіді, гуманітарна сфера дії) [6]. Водночас, як відомо, смислові підходи політичного проектування працюють на рівні не тільки свідомого, але й безсвідомого; “ціннісні орієнтації існують, якщо навіть вони не усвідомлюються як такі, а якщо й усвідомлюються, то не завжди оформляються в буденній свідомості адекватно й у відповідних категоріях. Осмислення природи ціннісного відношення до світу в теорії – продукт досить пізнього історичного розвитку духовної культури, філософії та етики” [7, с. 88]. Водночас здійснюється певна реструктуризація інформації на основі руху до безтекстових форм подання смислу (але культура коміксів сьогодні передбачає вже не малюнки на стінах печер або картинну живопис, а використання відеоряду).

Умови досить великої та регіонально вкрай різноманітної держави перетворюються на суттєвий чинник розвитку лише при належному регулятивному курсі. Підвалини аналізу сутності конкуренції в різному середовищі та теперішнього сприйняття конкурентоспроможності заклали у своїх роботах, насамперед, Дж.В.Робінсон,

В.Міллар, Е.Чемберлін, М.Портер, а також А.Маршалл, Дж.М.Кейнс, Л.Вальрас, А.Пігу, П.Сраффа, Я.Корнаї. В дослідженнях впливових міжнародних та вітчизняних інституцій (наприклад, Організації економічного співробітництва й розвитку, Світового економічного форуму тощо), публікаціях Я.Базилука, О. Білоруса, В.Воронцова, В.Гейця, І.Гуркова, С.Ємельянова, Я.Жаліла, Н.Калюжної, Б.Кваснюка, Г.Кулікова, Ю.Осипова, Ю.Пахомова, Ю.Перського, Р.Фатхутдінова та інших продовжується ретельне вивчення основ формування конкурентоспроможності, її визначення, структури та видів, класифікацій, розглядаються різноманітні чинники та аспекти її підвищення. В працях Л.Антонюк, Д.Лук'яненка, А.Поручника, А.Румянцева, С.Савельєва, С.Соколенка, А.Філіпенка тощо розглядаються прогресивні передумови підйому конкурентоспроможності країни.

Формулювання мети статті.

Результат дослідження

Отже мета статті – вивчити постсучасний контекст конкуренції смислів і протистояння стратегій та узагальнити представлення щодо ролі в цьому процесі регіонально-цивілізаційного аспекту.

У вітчизняній науковій номенклатурно-термінологічній традиції багаторічний досвід продуктивного дослідження регіональної проблематики пов'язаний, насамперед, з прізвищами В.Симоненка, В.Дергачова, С.Брюшкової, О.Ковальова, А.Трофімова, В.Фінагіна, В.Чужикова, також В.Шилова, О.Пчелінцева, В.Ігнатова, В.Бугаєва, В.Бутова, В.Захарова та Т.Калашнікової. Для аналізу міжсмислових комунікацій використовувалися методика В.Торохтія “Емоційна задоволеність”; тест Т.Лірі “Вітчення міжособових відносин” і тест М.Рокича “Ціннісні орієнтації”. Дослідження спиралося також на теоретичні конструкції системного підходу та синергетики (Ю.Алешина, Л.Гозман, С.Мінухін), що дають підстави для того, щоб розглядати регіон як відкрити культурологічну систему з суттєвим регіонально-цивілізаційним аспектом, котра створює в результаті взаємодії населення сумісний шар

буття. Підсумовуючи матеріали огляду наявних в літературі даних і матеріали власних емпіричних досліджень, слід визнати, що дослідження смислових особливостей населення регіонів є перспективними з точки зору не тільки фундаментальної науки, але і практики, з метою як аналізу, так і прогнозування подій.

Факти соціального життя отримують символічне значення, що підкреслює серйозність рішень, це схоже з оголошенням якоїсь таємниці, її публічним схваленням, після чого важко буде змінити вирішене. Легітимізація намірів в діях – символ здійснення намірів відносно подій, а також спосіб публічно довести істинність своїх мотивів. Також частим варіантом є бажання дотримуватися традиції суспільства та групи, закріпленої в інституціях суспільства. Відтак поняття інституціоналізація стало центральним в концептуальній моделі, розробленої Т. Парсонсом. Категорія “соціальна інституція” у Парсонса виражає суть впорядкованого соціального життя. У його теорії соціальні інститути виступають і як особливі ціннісно-нормативні комплекси, регулюючи поведінку індивіди, і як стійкі конфігурації, що задають статусно-ролеву структуру суспільства. Основна мета інституцій полягає в регуляції діяльності окремого індивіда. Власне інституції є комплексами інституціоналізованих ролей, інтеграція яких є завданням стратегічної важливості, водночас у світі сьогодення їх місце відтісняється різноманітними соціальними мережами. Структуротворними елементами інституту та мережевого середовища виступають правила, норми і зразки поведінки, котрі визначають дії людини, групи та суспільства. Водночас, збереження смислів цивілізації в глобалізованому світі можливо не при спробах автаркії та консервації, а виключно через розвиток: велосипед, або рухається, або падає. Отже проблема не стільки в усвідомленні своєї цивілізаційної особливості, скільки в її використанні для розвитку, в забезпеченні особливої моделі розвитку [1].

Водночас, характер подібної системної конкуренції смислів часто (особливо – в мережевому суспільстві) визначається не стільки жорсткими державними кордонами, скільки регіонами. Причому мікро-, мезо- та макроекономіка, зрозуміло, не є жорстко відокремленими одна від одної. Вони переплітаються і взаєморезонують, особливо – на межах відносин між громадами окремих регіонів, які утворюють структуровану мережу. Відтак глобалізація неминує породжує та підсилює регіоналізацію, яка закріплює специфічну систему соціальних символів і міфів, певних “культурних координат” кожної людини як людини соціальної. Відповідно нові контури міжнародних відносин пов’язані, в першу чергу з тим, що світ вже буде неможливий чітко розділити на загальнонаціональні демократії і автократії.

Історично обумовлені моделі їх синтезу “знімають”, включаючи тезу та антитезу, створюючи не тільки самостійну стадію розгортання явища, але й основу для зміни рівня віддзеркалення дійсності. В той же час, розвиток країн і підйом їх економік, як правило, здійснюється з опорою на визначені “точки розвитку”: кластери, опорні регіони, провідні концерни, промислові групи тощо. Вони створюють “ланцюгову реакцію” та “втягають” інших. Так в суспільстві формується комплексна стимуляційна ситуація розвитку (згорнута схема відтворення стимулів поведінки і діяльності стимулювання). За М.Портером, кластер і є групою взаємозв’язаних компаній, що географічно є сусідами, та пов’язаних з ними організацій, які діють в певній сфері, характеризуються спільністю діяльності та взаємодоповнюють один одного. Розробляючи ідею Ж.Дерріди про те, що потрібні соціально-інформаційні щеплення, які при точному здійсненні, приводять до мутацій соціальних систем, сучасні автори уточнюють: мова може йти не тільки про негативні, але й про позитивні мутації[8, с. 102-113]. Втім соціальне партнерство та промислова демократія є необхідним компонентом для розвитку та продуктивного використання суспільної соціальності конкурентне середовище, яке не має перетворюватися на війну всіх проти всіх, а державне регулювання – на війну держави проти бізнесу. Однак якщо в 19-20 ст. корзина соціально-економічних прав людини зростала, то 21 ст. починається глобальними спробами погіршення трудових умов (наприклад, вік отримання пенсії, бюджетні програми тощо) навіть в країнах-світових лідерах. Ще більше ця проблема стосується регіонів поза привілеями.

Закономірно, таким чином, що останніми роками різко зріс інтерес до ролі в освоєнні світового простору таких територіальних утворень, як регіони[9–11]. Слід зазначити, що вже з 1960-70-х років 20 ст. почав активно формуватися соціально-економічний підхід до регіону, в основі якого лежить загальнометодологічний системний підхід. В рамках даного підходу регіон - це соціально-економічний комплекс (система), основні ланки якого (матеріальне виробництво, соціальна сфера) збалансовані і забезпечують стійкість розвитку регіону[12, с. 28]. При такому підході під регіоном розуміється складна система, для якої характерна взаємодія виробничою, соціальною, екологічною і інших підсистем. В.Більчак і В.Захаров дають таке визначення регіону: “...регіон – це соціально-економічна просторова цілісність, що характеризується структурою виробництва всіх форм власності, концентрацією населення, робочих місць, духовному життю населення з розрахунку на одиницю простору і часу, що має місцеві органи управління територією (область, край, республіка)”[13, с. 16]. В.Ігнатов і В.Бутов формулюють визначення поняття “регіон” також з

урахуванням основних його системних властивостей: "Регіон – територія в адміністративних межах..., що характеризується наступними наріжними рисами: комплексністю, цілісністю, спеціалізацією та керованістю, тобто наявністю політико-адміністративних органів управління"[14]. У більш розгорненому трактуванні поняття "region" виглядає таким чином: "Регіон – це територіальне утворення на єдиному економічному полі, що за своєю суттю виконує посередницьку роль між макро- та мікроекономікою, забезпечуючи оптимальне функціонування всіх систем: економічних, соціальних, політичних, національних, в будь-якій частині простору"[15]. О.Новосолов визначає регіон як "підсистему соціально-економічного комплексу країни, відносно самостійну його частину із закінченим циклом відтворення і специфічними особливостями соціально-економічних процесів"[16]. Причому, важливим аспектом функціонування соціально-економічної системи "region" є існування в рамках регіону економічно-культурних комплексів, а також окремих видів і підвидів людської діяльності, динаміка розвитку яких не повинна порушувати стану стійкості та бути дестабілізатором для цілісної системи[17-19]. М.Ратнер розглядала регіон як "відокремлену територіальну соціально-економічну систему відтворення в ранзі суб'єкта"[20]. Часто під регіоном розуміють "територіально спеціалізовану частину народного господарства країни, що характеризується єдністю і цілісністю відтворювального процесу"[21]. За думкою І.Сігова, "як господарська система регіоном є нерозривна єдність економічного і адміністративно-територіального ділення країни, що відображає єдність економіки і органів управління нею"[22]. В.Долятовський вважає, що регіон в сучасному економічному розумінні – це складний територіально-економічний комплекс, що має обмежені внутрішні ресурси, свою структуру промисловості, певні потреби у зв'язку із зовнішнім середовищем [23]. У просторі регіону відбуваються специфічні економічні дії і взаємодії, зв'язані з використанням обмежених ресурсів регіону, з раціональним використанням регіональної власності. В регіоні права власності деталізуються, диференціюються та перетворюються на об'єкти матеріального та духовного обігу. На думку О.Пчелінцева, при дослідженні регіонів слід пріоритетно враховувати таку концептуальну установку: "З одного боку, це багатовимірні, еколого-соціально-економічні структури, що в принципі допускають і піддаються тільки міждисциплінарному дослідженню. З іншого боку, регіони – це ланки просторової структури економіки, тобто особливий тип економічних систем, що виникає на основі взаємозв'язаного розвитку виробництва, населення і ресурсної сфери"[24]. На засадах системного підходу сформульовано визначення регіону В.Орешиним і Л.Потаповим, які

характеризують регіональний простір як "відносно замкнуту територіальну систему, що має однорідну сукупність економічних відносин, що складаються на основі єдиних правил їх регулювання і розвиваються на території, що не має внутрішніх економічних меж для переміщення робочої сили, капіталу, товарів та послуг"[25].

Відповідно, сьогодні питання про визначну роль та віднесення регіонів до класу складних соціально-економічних та ціннісно-культурних систем не викликає сумнівів, але питання про обов'язкові елементи його внутрішньої структуризації є достатньо дискусійним, а багато науковців виокремлюють лише очевидні, економіко-соціальні складові. Між тим в постсучасному світі в процесах конкуренції регіонів посилюється саме регіонально-цивілізаційний аспект розвитку. Отже потребується доповнення існуючого структурування з позицій боротьби смислів і протистояння стратегій. Зокрема, з позиції системного підходу дослідження регіону як складного об'єкту сьогодні передбачає:

конкретно-історичне позиціонування об'єкту дослідження в контексті цілісної стійкої системи та можливість її вивчення в генетичному та функціональному аспектах;

виявлення внутрішньої структури системи, її елементів і їх взаємозалежностей;

виділення та поглиблене вивчення елементів досліджуваного об'єкту, визначення ролі кожного з них в загальному процесі функціонування системи;

дослідження взаємозв'язку системи з навколишнім середовищем;

підвищення ефективності діяльності системи в порівнянні з результативністю функціонування розрізнених, неорганізованих елементів;

визначення шляхів та моделей оптимізації регулювання розвитку регіону;

прогнозування майбутнього стану регіональної системи з урахуванням імовірнісних змін середовища, зовнішніх і внутрішніх чинників розвитку.

Системні властивості регіону як об'єкту управління досить повно охарактеризовані В.Бугаєвим. Він визначає регіон як багатокомпонентну і поліструктурну систему з різноманітністю елементів та функцій [26], для якої характерна наявність наступних властивостей, що визначають багаточільовий характер розвитку регіону як системи відкритої, з певною замкнутістю регіональних зв'язків і відносин; системи інерційної з взаємодоповнюючими властивостями динамічності та статичності, де поєднання горизонталі та вертикалі влади доповнюється взаєморезонуванням функцій поточного (оперативного) та перспективного (довгострокового) управління регіональним розвитком; системи багаторівневої з територіально-дискретними властивостями та наявністю типологічних та індивідуальних

властивостей (характеристик). Очевидно, збереження цих рис можливо лише при активному врахуванні регіонально-цивілізаційного аспекту: регіон є складною системою, що має розглядатися не просто як система елементів, а як системне утворення, в якому виділяються декілька об'єктивно існуючих певних типів взаємозв'язків, що характеризуються наявністю окремих підсистем. Кожна з них займає певне положення в структурі регіону як цілісного системного об'єкту, детермінована властивими нею властивостями, якостями, набором елементів і т. п., має свої входи і виходи, через які здійснюються зовнішні зв'язки з іншими. Крім того, існують достатньо міцні внутрішні взаємодії елементів в підсистемах. Для такої системи, як "регіон" характерне взаємне забезпечення функціонування вхідних в нього підсистем, що гарантує регіону наявність таких функцій, які не виконуються якій-небудь з підсистем окремо.

Серед концептуальних моментів аналізу регіонів вкрай велика роль наступних [27-28]. Адміністративно(політико)-територіальна структура регіону характеризує склад регіону, його територіальну організацію, що передбачає виділення у межах регіону політико-адміністративних (національно-територіальних) і адміністративно-територіальних одиниць: республік, країв, областей, округів, а також муніципальних утворень. Характер і особливості складу адміністративно-територіальних одиниць, що формують регіон, визначаються історичними, соціально-економічними, етнотемографічними, геополітичними, природно-географічними умовами, а також політикою держави. Територіально-виробнича структура фіксує наявність і функціонування територіально-виробничого комплексу регіону. Дане поняття має велику кількість синонімів: районний господарський комплекс, виробничо-територіальний комплекс, господарсько-територіальний комплекс [29], що розрізняються незначними нюансами. Функціонально-компонентна структура є, у першу чергу, описом власне економічної складової регіону, сукупності галузей, видів діяльності, представлених на території регіону. Співвідношення та пропорції між видами діяльності, галузями, групами підприємств по величині, формам власності, ефективності функціонування визначаються специфікою регіону. Саме з цією структурою пов'язано визначення рівня економічного розвитку регіону та його спеціалізації. Природно-ресурсна структура, що включає розгляд взаємодії природи і суспільства в процесі господарської діяльності, припускає оцінку природно-ресурсного потенціалу та виділення природних ресурсів залежно від економічної класифікації. Соціодемографічна структура припускає вивчення населення за статтю, віком, сімейним станом, національністю, освітнім рівнем, професійно-кваліфікаційним

складом, належністю до різного роду політичних і суспільних організацій, за віросповіданням і т. п., а також характеристикою процесів, закономірностей, тенденцій, що відбуваються в суспільстві. Інфраструктурна підсистема регіону представлена сукупністю матеріальних і організаційно-правових умов, що забезпечують необхідні передумови для стійкого економічного розвитку (виробництва, зберігання, доставки, споживання сировини та готової продукції), для здійснення процесів природокористування, для вдосконалення розселення та життєдіяльності населення. Інфраструктура не тільки виконує обслуговуючі функції, але й грає важливу самостійну роль, будучи ресурсом розвитку господарства і чинником формування територіальної структури суспільного виробництва. Залежно від рівня розвитку інфраструктури та її окремих елементів може прискорюватися або сповільнюватися розвиток господарства. Від рівня розвитку інфраструктури залежить також ефективність капіталовкладень в нове промислове і господарське будівництво. Ціннісно-культурна підсистема регіону представлена сукупністю цінностей, котрі розділяє більшість населення регіону та що відокремлюють його від інших. Саме регіони часто формують каркас світосприйняття символів, створюють його внутрішню структуру. Тому, наприклад, боротьба за начебто міфологеми та традиції минулого обертається зовсім прагматичним вибором майбутнього. Відтак, механізми та соціальні технології м'якої влади та гнучкого управління часто базуються на фундаментальних рівнях людської особистості, що відкриває додаткові можливості та ліквідує певні обмеження в продуктивній роботі з реальністю при організації міжсистемних інформаційних потоків. Тут має місце своєрідне "обертання основи": якщо інструментальні цінності формуються інтересами й потребами людини, то фундаментальні – самі їх формують. Інакше кажучи, і на досить динамічному актуальному "побутовому" рівні світосприйняття відкриваються додаткові ніші впливу. Причому якщо європейський процес смислотворення був практично завершений в ХІХ ст., то в Україні процес активного смислотворення ще триває. Відтак, зростають можливості стратегічного керування подіями людини, соціальними відносинами та процесами за допомогою інформаційних впливів через формування та конкуренцію смислів, прийоми гнучкого управління, механізми міфотворення. Це поширює можливості боротьби не стільки силової, фізичної, скільки за свідомість та підсвідомість людини, дає змогу не перемагати шляхом ліквідації людини, а робити привабливою бажану поведінку. Дослідження з психозондування додатково демонструють: людина не просто використовує, "оперує" міфічними враженнями,

вона “живе” серед них та ними. Спільність держави, політичної нації, організації забезпечується загальними цінностями, смислами та міфами[8]. Отже, наприклад, міфотворення – характеристика важливого соціального процесу смислотворення, який відбувається навколо міфотворчості як явища. Втім на поверхні соціального життя дія закону обернення основи приводить до того, що вже міфотворчість виглядає змістом процесу міфотворення. Водночас різниця понять міфотворення та міфотворчості фіксує наголос на об'єктивній або суб'єктивній складовій психодинаміки. Наприклад, формування архетипу героя – необхідність розвитку повноцісної соціальної міфології, умова існування нації. При цьому ґрунтуючись на стереотипах свідомості, простіше здійснювати трансформацію сприйняття і поведінки для складання політичної ідентичності: якщо люди бажають вірити в щось, вони повірять. Тому трактування історії – неминучий елемент стратегії боротьби за майбутнє. Це особливо важливо для гібридної зони як території активної культурно-цивілізаційної дифузії. Втім і розвиток навиків управління чужою поведінкою доповнюється обкаткою технологій масової дії за допомогою культурних шаблонів, що мають значну регіональну диференціацію.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Відповідно, узагальнюючи представлені вище погляди учених на регіон і його системну характеристику, можна зробити висновок про те, що ключовими для конкурентоспроможності рівнями регіону в глобалізованому світі є позиціонування регіону (над- та піддержавного) як: складної соціально-економічної системи; складної цінносно-культурної системи; певної території, в межах якої здійснюється відтворювальний процес, відбувається комплексний кругообіг матеріальних благ та духовних цінностей [30].

Отже, з позицій аналізу протистояння стратегій соціально-інформаційних систем доцільним для подальшого вдосконалення регіональної політики як дієвого чинника конкуренції смислів є синтез системного і відтворювального підходів. Уявлення щодо регіону як складної соціально-економічної та цінносно-культурної системи з ідентифікацією відтворювальних характеристик дозволяє більш глибоко проникнути в суть процесів, що відбуваються на території, та відокремити процеси керовані, самокеровані та некеровані. У регіональному відтворювальному процесі беруть участь елементи природно-ресурсної, економічної, соціально-демографічної, цінносно-культурної та організаційно-управлінської підсистем, наприклад, матеріальні ресурси, людські ресурси, інформаційні ресурси, грошово-кредитні ресурси і так далі. Регіональним відтворювальним процесом є результат поєднання галузевого (по видах

економічної діяльності) і територіального розподілу. Поєднання території в єдиний регіон забезпечується, насамперед, не економікою, а ціннісними ієрархіями. Причому глобалізація неминуче породжує і підсилює регіоналізацію, яка закріплює специфічну систему соціальних символів і міфів, певних “культурних координат” кожної людини як людини соціальної. Сьогодні світова глобальна криза додатково актуалізувала тему модернізації, що жорстко пов'язана з інноваціями і високими технологіями. Альтернативою прискореному інноваційному розвитку країни може бути тільки її розпад. Якщо ми не переламаємо тенденції інертного і екстенсивного розвитку, то залишиться тільки перспектива бути сировинним додатком розвиненого світу. Відтак очевидна необхідність подальшої активізації чинника регіональної політики при формуванні “модернізаційних альянсів” для розвитку країни та її економіки, впровадження прогресивних соціальних інновацій.

Міжрегіональні інформаційні впливи в боротьбі смислів і протистоянні стратегій можуть ефективно організовуватися за допомогою механізмів м'якої влади. Це дозволяє використати постсучасні тенденції, обійти певні нормативно-правові перепони, подолати ресурсні обмеження та “вікна уразливості”. Втім на регіонально-цивілізаційному рівні необхідні кластери (об'єктивні і суб'єктивні) концентрації бажаних соціальних настроїв. Механізми м'якої влади базуються і на звичних символах й традиціях, віруваннях й міфах, зокрема – регіональних. Це необхідно враховувати – інакше посилюється загроза того, що процес руху від абстрактного к конкретному в розгляді регіональних можливостей в конкуренції смислів та ієрархій цінностей не буде повним, відповідно, з поля зору та розгляду може зникнути рівні різних за характером етапів соціального управління та інформаційного впливу засобів. Відтак і розвиток навиків управління масової дії за допомогою культурних шаблонів, що мають суттєву регіональну диференціацію. Відповідно, стимулювання бажаних трансформацій може здійснитися через: 1) формування загального (сукупного) середовища бажаних змін; 2) створення “точок конденсації” змін; 3) проведення відповідного маневру ресурсною базою. Це потребує: 1) розвитку гнучких режимів діяльності; 2) відбору місць “точечного розвитку”; 3) забезпечення прогресивного законодавчого поля; 4) розширення демократії та самодіяльності; 5) врахування регіональних традицій. Отже, адекватні підходи передбачають розвиток варіантів проектно-матричного управління та утворення на їх основі “управлінських композицій”, які можуть принести надвеликий ефект саме під час зміцнення постсучасних тенденцій.

Література

1. Кургинян С.Е. На перепутье. Возможно ли в России развитие? / С.Е. Кургинян // Россия XXI.– 2008.– № 3.– С. 4–41. 2. Кургинян С.Е. Все определит сфера смыслов. Какие стратегические задачи должна решить Россия в ближайшие 25 лет / С.Е.Кургинян [Электронный ресурс].– www.kurginyan.ru/publ.shtml?cmd=art&auth=10&theme=&id=194. 3. Пелагеша Н. Україна у смислових війнах постмодерну: трансформація української національної ідентичності в умовах глобалізації / Н. Пелагеша.– К.: НІСД, 2008.– 288 с. 4. Почепцов Г.Г. Стратегічні війни: як “гонка смислу” перемагає “гонку озброєння” / Г.Г.Почепцов.– К.: Альтерпрес, 2010.– 294 с. 5. Почепцов Г.Г. Стратегия. Инструментарий по управлению будущим / Г.Г. Почепцов.– М.: Рефл-бук, Ваклер, 2005.– 198 с. 6. Скуба В. Потрібен “гуманітарний спецназ” / В.Скуба //День.– 18.05.2011. 7. Архангельский Л.М. Моральные ценности и современность / Л.М.Архангельский // Вопросы философии.–1983.– № 11.– С. 88–93. 8. Бузгалин А.В. Мутантний капіталізм як продукт полураспада мутантного соціалізму / А.В. Бузгалин, А.И.Колганов // Вопросы экономики.– 2000.– № 6.– С. 102–113. 9. Чужиков В.І. Глобальна регіоналістика: історія та сучасна методологія / В.І.Чужиков.– К.: КНЕУ, 2008.– 272 с. 10. Гладкий Ю. Регионоведение / Ю. Гладкий, А. Чистобаев.– М.: Гардарика, 2000.– 384 с. 11. Шилов В.В. Три подхода к понятию “регион” / В.В.Шилов // Регион: проблемы и перспективы.– 1997.– № 4.– С.50–51. 12. Лексин В.Н. Государство и регионы. Теория и практика государственного регулирования территориального развития / В.Н.Лексин, А.Н.Швецов.– М., 1997.– С. 28. 13. Бильчак В.С. Региональная экономика / В.С.Бильчак, В.Ф.Захаров.– Калининград, 1998.– С. 16. 14. Игнатов В.Г. Регионоведение: методология, политика, экономика, право / В.Г.Игнатов, В.И. Бутков.–Ростов-на-Дону, 1998.– С. 18. 15. Экономическая теория / [Под ред. А.И.Добрынина, Л.С.Тарасевича]. 3-е изд.– СПб.: Изд-во СПбГУ ЭФ, “Питер”, 2000.– С. 244. 16. Новоселов А.С. Теория региональных рынков / А.С.Новоселов.– Новосибирск; Ростов-на-Дону, 2002.– С. 19. 17. Брошкова С.Л. Формирование и развитие понятийно-терминологической системы “регион” в контексте экономико-экологически устойчивого развития / С.Л. Брошкова: [Электронный ресурс].– http:// www.ecologylife.ru/odesski-region. 18. Шедяков В.Е. Региональная экономическая политика: Основы и задачи / В.Е.Шедяков // Бизнес Информ.– 1995.– №19–20.– С.24–27. 19. Шедяков В.Е. Новые организационные формы и преодоление иррационализма хозяйствования / В.Е. Шедяков // Развитие производственных отношений и становление новых хозяйственных форм: Тез. Респ. конф.– Киев, 1991.– С. 69–71. 20. Ратнер Н.М. Основы региональной экономики / Н.М.Ратнер.– Екатеринбург, 1998.– С. 16. 21. Добрынин А.И. Региональные пропорции воспроизводства / А.И.Добрынин.– Л., 1997.– С. 34. 22. Сигов И.И. Обобществление производства и развитие системы управления экономикой / И.И.Сигов.– М., 1977.– С. 13. 23. Долятовский В.А. Зарубежный опыт комплексного развития региона / В.А.Долятовский // Региология. 1994.– С. 2–3. 24. Пчелинцев О.С. Региональная экономика в системе устойчивого развития / О.С. Пчелинцев.– М., 2004.– С. 24. 25. Орешин В.П. Управление региональной экономикой / В.П. Орешин, Л.В. Потапов.– М., 2003.– С. 118. 26. Бугаев В.К. Системные свойства региона как объекта управления / В.К.Бугаев // Региология.– 2008.– № 2.[Электронный ресурс].– http:// regionsar.ru. 27. Анимца Е.Г. Срединный регион: теория, методология, анализ / Е.Г. Анимца, А.А Глумов.– Екатеринбург, 2007.– С. 47–53. 28. Беликова О.А. Региональная социально-экономическая система: теоретический подход к исследованию / О.А. Беликова, Е.Б. Дворяджина, И.В. Арагилян // Экономико-правовые, социально-политические и культурно-исторические аспекты развития регионов: Матер. Междунар. науч.-практ. конф. [Ред. коллегия: Алферова Т.В., Дворяджина Е.Б., Шедяков В.Е., Шилов В.В. и др.]– Березники, 2011.– С. 12–17. 29. Калашникова Т.М. Экономическое районирование / Т.М. Калашникова.– М., 1982.– С. 43–44. 30. Калужнова Н.Я. Конкурентоспособность регионов в условиях глобализации / Н.Я. Калужнова.– М.: ТЕИС, 2004.– 526 с.

В статье излагаются результаты анализа процесса конкуренции смыслов и противостояния разнообразных стратегий социально-информационных систем. Особенное внимание уделено проблеме качества создания смыслов, последствиям и влиянию ее решения на социально-экономическое развитие страны. Наиболее интересный момент статьи связан со связью между важными базовыми характеристиками регионально-цивилизационного аспекта и различиями в направлениях региональной политики относительно приспособления к новой социальной реальности и ее сетевым свойствам.

Ключевые слова: смысл, стратегия, социально-информационная система, регионально-цивилизационный аспект.

The results of the analysis of process of competition of senses and different strategies of socio-information system are stated in the article. The special attention is paid on the problem of senses' creating quality, consequences and influence of its solving upon socio-economic development of our country. The article highlights some important correlations between basic characters of regional-civilized aspect and differences regional policy's directions with regard to adaption to the new social reality and its network properties.

Key words: sense, strategy, social-information system, regional-civilized aspect.